

Jasmina Založnik

Marina Gržinić in Šefik Tatlić: Necropolitics, Racialization, And Global Capitalism: Historization Of Biopolitics And Forensics Of Politics, Art, And Life. Lanham, Boulder, New York, London: Lexington books, 2014. 321 strani (ISBN 978-0-7391-9196-5), 70 britanskih funtov

Kot napoveduje naslov, je primarna okupacija knjige izris nekropolitike (kot paradigmatnega načela vladanja in načela oblikovanja politične moči), izhajajoče iz procesa rasializacije (kot osrednjega ideološkega načela) v globalnem kapitalizmu – ali bolje – reorientacija globalnega kapitalizma, ki od upravljanja življenja drsi v ustvarjanje presežne vrednosti iz smrti. Avtorja knjigo zastavita z ambicioznim ciljem historizacije biopolitike ter forenzike politike, umetnosti in življenja. Natančneje, gre za artikulacijo politike in epistemoloških načel, ki zagotavljajo reprodukcijo kapitala oziroma zasledovanje vzvodov, ki prispevajo k ohranitvi kapitalističnega nadzora ter se uprizarjajo kot depolitizacija njegovih učinkov in ideologij.

Delo, ki je nastalo v soavtorstvu Marine Gržinić in Šefika Tatlića, ni – kot je običajno – zasnovano kot skupen avtorski zapis, temveč kot spojitev samostojnih raziskovalnih prispevkov na isto temo. Dva jezika in dva pristopa se medsebojno prepleteta v rizomatsko strukturiranem besedilu, v katerem je mogoče poglavja razumeti kot platoje, znotraj katerih avtorja markirata osrednje postulate transformacije globalnega kapitalizma. Natančneje, prvi del knjige, ki ga podpisuje Marina Gržinić, se iz poudarjene obravnave procesa rekontekstualizacije (politike) umetnosti po padcu berlinskega zidu (1989) razveja v tematizacijo brisanja zgodovine s premikanjem markerjev in/ali nasilno reartikulacijo (ki je hkrati tudi rekonceptualizacija) družbe kot take. Šefik Tatlić v drugem delu z artikulacijo relacij med državo in družbo, demokracijo in kapitalizmom, zatiranega in zatiralca ter posredno dodatnim pojasnjevanjem nekaterih temeljnih premis in konceptov (globalni kapitalizem, hegemonija, ideologija, demokracija – demokratično; politika – politično, normalizacija itd.) predvsem utrjuje teze iz prvega dela knjige.

Tematizacija tega širokega zastavka se vrtniči zgolj okoli dveh besedil, ki sta kot gradnika postavljena odprto in propustno za umestitev plejade drugih konceptov, s katerimi se polje obravnave širi in krepi misel avtorjev.

Osnovana je na besedilu *La movilización global: Breve tratado para atacar la realidad (Globalna mobilizacija: Kratka razprava o napadu Realnosti)* španskega filozofa Santiaga Lópeza Petita in njegove konceptualizacije »Velike transformacije« kot točke prekritja globalnega kapitalizma z realnostjo in transformacijo odnosa med kapitalom in oblastjo v solastniško razmerje. Tak odnos se je formuliral v sedemdesetih letih 20. stoletja in privedel, kot trdi Santiago López Petit, do točke, ko je postal »kapital več kot kapital, ker je oblast«. To razmerje (med drugim) rezultira v politični nevtralizaciji in konceptu nekropolitike, kot ga zasnuje politični teoretik Achille Mbembe v svojem istoimenskem eseju (2003). Omenjena eseja, razširjena in dopolnjena z »ustrezajočimi« referencami, sta v knjigi predstavljena kot gonilna sila Evropske unije (podrobneje ju obravnavata in izpostavljata predvsem 2. in 3. poglavje). S svojo razširitevijo na heterogene spremljajoče koncepte »teles drugačne števnosti in avtorjev, ki konstituirajo 'uporniško' zgodovino« (str. 100) pa ustvarjata poligon, na katerem se vrši (re)artikulacija konceptualnega aparata, ki bi bralcu omogočil misliti drugačno preteklost, sedanjost in predvsem prihodnost.

To je tudi razlog, da je knjigo mogoče obravnavati kot glosar, ki se z motrenjem in artikulacijo Drugega pozicij zoperstavlja globalnemu kapitalizmu in »intelektualnemu retardizmu« (Nataša Velikonja). Slednji uteleša prav procese brisanja in potvarjanja zgodovine ter »osvetljuje delovanje liberalnih in humanističnih super-naracij kot procesa normalizacije« (str. XIII) (velikih konceptov postsveta, ki nas poskuša prepričati, da smo opravili z grozotami in nepravilnostmi), ki zamegljujejo vpogled v postopke, skozi katere se (še naprej) vrši razmejevanje posameznikov glede na raso,

spol, razred, državljanstvo itd. Z naslonitvijo na Walterja Benjamina je strategijo črpanja in učenja iz nepriznanih tradicij kulturne izkušnje ter prevajanjem razlik v diskurzivnih kontekstih nenazadnje tudi tisto, kar šele zares ustvari zarez v družbi in s tem potencialno spremembo.

Avtorja tako poskrbita predvsem za niz konceptov, ki jih medsebojno vzporejata in primerjata. Pri obravnavi se nenehno premeščata od splošnejših k bolj specifičnim pojmom in pomenu zamenjave njihovih predpon; (beli) feminizem vstopa v relacijo do disidentskih oblik feminizma in transfeminizma; biopolitika je vzpostavljena v odnosu do nekropolitike; kolonializem in kolonialna matrika moči razkrivata odklon od postkolonializma; sodobni kapitalizem v transgresijah drsi v turbokapitalizem, punkkapitalizem itd.; nacionalna-država se transformira v vojno-državo in rasno-državo; preizprašuje se sprememba pojma Zahod v »nekdanji« Zahod idr. Omenjeni pojmi so dopolnjeni in pojasnjeni tudi z osrednjimi relacijskimi pari politične teorije, kot sta na primer politika – politično in demokracija – demokratično, s katerimi se še dodatno osvetli pomen v zamenjavi predpon in potreba po rekonceptualizaciji pojmovnega aparata, s katerim operiramo. Spremembo analize pa je mogoče doseči, kot menita avtorja, s premikanjem markerjev v sami analizi – namesto obravnave imigranta v središče postavimo pojem državljan.

V tem prizadevanju pisca nista ne dosledna, še manj natančna. Prekomerno črpanje iz različnih virov privede do konceptualne zmede in nejasnosti pri obravnavi bližnjih, a ne nujno tudi prekrivajočih se pojmov. Na drugi strani je knjiga prenapolnjena s ponavljajočimi se definicijami in izpeljavami. *Ad nauseam* seže tako daleč, da se celotni pasusi prenašajo iz poglavja v poglavje, pri čemer avtor(ja) izgublja(ta) bralčevo pozornost. Ponavljanje z razliko je srčika podpisa Šefika Tatlića. Ta si sicer prizadeva, da bi s precizacijo pisave podkrepil svojo argumentacijo, a zaradi pikolovskega razmejevanja bralca izgubi na pol poti. Nasprotno pa s prekomernim parafraziranjem, reformuliranjem in simplificiranjem podanih tez deluje podcenjujoče do bralca in v njem ustvarja odpor. Tudi »ilustrativni« primeri, na katerih sloni predvsem prvi del knjige, zaradi baročne uporabe pridevnikov učinkujejo v nasprotju z zastavljenim ciljem. Na mestih sicer odpirajo možne točke razumevanja »potlačene« zgodovine (na primer poglavje o izbrisanih, avstrijskih beguncih itd.), naslavljajo številna zanimiva vprašanja ter razkrivajo »možne« posledice nekritičnega zapopada in izumljanja novih konceptov ter iz njih izpeljanih diskurzov (kot na primer raziskovalno-umetniško in teoretski projekt »nekdanji« Zahod), medtem ko na drugih s hitro izpeljanimi povezavami in zaključki delujejo dogmatično. Če zaključim, knjigi manjka predvsem dobra uredniška roka, ki bi z grobim posegom v gradivo bistveno prispevala k preglednosti in jasnosti dela kot celote.

A kljub temu da je knjiga *Necropolitics, racialization and global capitalism* daleč od koherentnega dela, ji je treba priznati prispevek h kritični analizi, ki se nekje na robu bori zoper družbeno hegemonijo. Zastopana pozicija je prej izjema kot pravilo, pri čemer izjave ni mogoče lokalizirati, temveč jo je treba ugledati znotraj širšega mednarodnega prostora. Nenazadnje nam s svojim mestom kaže regulativne protokole in ideologijo, na katerih se reproducira »nekdanji« Zahod. Nas torej presenetiti, da je bibliografija, na katero se avtorja v knjigi naslanjata, manjšinsko (če sploh) zastopana v slovenskih knjižnicah?

Literatura

Mbembe, Achille (2003): *Necropolitics*. *Public Culture*, 15 (1): 11–40.

Velikonja Nataša (2015): »Intelektualna retardacija«. *Lezbnik*, 3 (1): 1. Dostopno na: <http://ninadragicevic.com/lezbnik-8-6-2015/> (zadnji dostop: 8. 10. 2015).